
II Zjazd Adwokatury z 22-23 listopada 1986 r.

Palestra 34/10(394), 117-120

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

II Zjazd Adwokatury z 22—23 listopada 1986 r.

W dniach 22 i 23 listopada 1986 r. odbył się w Warszawie II Krajowy Zjazd Adwokatury. Uchwały i przebieg Zjazdu zostały przedstawione w numerze 1 oraz numerze 7—8 „Palestry” z 1987 roku. Obecnie przytaczamy następujące, najistotniejsze fragmenty uchwały zjazdowej:

UCHWAŁA KRAJOWEGO ZJAZDU ADWOKATURY

z dnia 23 listopada 1986 r.
o kierunkach działania samorządu adwokackiego

Krajowy Zjazd Adwokatury wyraża przekonanie, że konieczne i możliwe jest osiągnięcie — przy zachowaniu pluralizmu światopoglądowego — zgody społecznej w zakresie celów, wartości i metod działania w kwestiach podstawowych dla bytu narodowego.

Adwokatura, kierując się swymi patriotycznymi obowiązkami, wyraża gotowość szerokiej współpracy z władzami państwa, organizacjami społecznymi i politycznymi w dążeniu do osiągnięcia wymienionego wyżej celu.

C z ę ś ć I

CEL I ZADANIA ADWOKATURY

(...) Współdziałanie w ochronie praw i wolności obywatelskich jest samodzielnym ustawowym zadaniem adwokatury. Zadanie to nie może być jednak realizowane — w ramach współdziałania w takiej ochronie — tylko przez udzielanie pomocy prawnej. Naruszenie bowiem praw i wolności obywatelskich rodzące potrzebę ochrony, o jakiej mówi art. 1 ust. 1 p. oa., nie wynika z działalności jednostek; takie działanie prowadziłyby

do powstania sytuacji ocenianych i rozwiązywanych na gruncie stosunków cywilnoprawnych, w odniesieniu do których „współdziałanie w ochronie praw i wolności obywatelskich” byłoby tożsame ze świadczeniem pomocy prawnej. Publiczna funkcja adwokatury polegająca na współdziałaniu w ochronie praw i wolności obywatelskich odnosi się zatem do naruszeń ze strony organów władzy, administracji lub innych jednostek organizacyjnych.

Naruszenie sfery praw i wolności obywatelskich odnosi się przede wszystkim do sytuacji obywatela lub grup obywateli w społeczeństwie jako podmiotów życia publicznego. Adwokatura nie ma i nie uzurpuje sobie wyłącznego prawa do reprezentacji i ochrony interesów obywatelskich. Może jednak i powinna, realizując swe ustawowe zadania z godnością i odwagą oraz poczuciem odpowiedzialności, współdziałać w ochronie tych praw w zakresie i w formach, właściwych jej możliwościom i powołaniu. Współdziałanie w ochronie praw i wolności obywatelskich może polegać na sygnalizowaniu właściwym organom powstających zagrożeń lub dokonanych już naruszeń, na wskazywaniu na ich możliwe konsekwencje społeczne, wyrażaniu umotywowanych poglądów w tej materii, wpływu na postawy i opinię publiczną, inicjowaniu i opracowywaniu projektów rozwiązań legislacyjnych, zmniejszających prawdopodobieństwo i skutki ewentualnych naruszeń, oraz na podejmowaniu innych działań stosownych w danej sytuacji. Krajowy Zjazd Adwokatury zobowiązuje Naczelną Radę Adwokacką do opracowania właściwego ze-

społu metod i środków realizacji tak rozumianej roli adwokatury w ochronie praw i wolności obywatelskich.

Adwokatura współdziała również w kształtowaniu i stosowaniu prawa. Adwokatura jest grupą zawodową dysponującą rozległą i w wielu wypadkach niedostępną organom państwowym wiedzą dotyczącą rzeczywistego kształtu stosunków społecznych, postaw i reakcji ludzkich przyczyn i przejawów patologii społecznej. Wiedza ta i właściwa adwokaturze postawa pragmatyczna powinny być w większym niż dotychczas stopniu wykorzystane w tworzeniu i doskonaleniu oraz w wykładni i stosowaniu prawa. Stosowane dotychczas formy współpracy organów samorządu adwokackiego z jednostkami władzy i administracji państwowej, polegające na opiniowaniu niektórych projektów aktów normatywnych, powinny być kontynuowane i rozszerzane. Należy jednak opracować takie formy współpracy i kontaktów z właściwymi organami państwowymi, aby sporządzane opinie mogły mieć i istotnie miały realny wpływ na tok procesu legislacyjnego i kształt tworzącego się prawa.

Sądowa wykładnia prawa oraz wykładnia dokonywana w praktyce organów administracji ma największe znaczenie w tych dziedzinach życia społecznego, które są sferą działania adwokatury. Tradycyjne formy oddziaływania na poglądy i treść orzeczeń oraz decyzje administracyjne w toku załatwiania spraw indywidualnych stanowią istotny czynnik kształtujący ostateczną treść prawa. Zadaniem samorządu adwokackiego jest wszakże współdziałanie w takich formach i na takim etapie tworzenia oraz interpretacji prawa, aby można było wnioski i uogólnienia, kształtowane na gruncie rozstrzygnięć jednostkowych, wykorzystywać w prawie i uwzględniać. Krajowy Zjazd Adwokatury zobowiązuje Naczelną Radę Adwokacką do opracowania takich form i metod współdziałania z organami państwowymi, aby wiedza i doświadczenie adwokatury mogły być z korzyścią dla społeczeństwa, w większym przy tym niż dotychczas stopniu, wykorzystywane w procesie kształtowania i stosowania prawa. Pewność i stabilność stanowi

powszechnie uznawaną wartość każdego systemu prawnego. Decyduje ona o zakresie jego społecznej akceptacji, wpływa na kształtowanie postaw i zachowań społecznych, na zaufanie do prawa i państwa. Prawo nie powinno być zatem traktowane jako środek społeczny podlegający szybkim i daleko idącym zmianom uznawanym za potrzebne do realizacji doraźnych celów gospodarczych, politycznych czy społecznych. Postulat stabilności prawa dotyczy wszystkich jego dziedzin, w tym także prawa gospodarczego i finansowego, obejmują one bowiem przepisy mające wpływ na podejmowane decyzje gospodarcze oraz na ich treść i sposób realizacji.

Krajowy Zjazd Adwokatury zaleca Naczelnej Radzie Adwokackiej, aby współdziałając z organami państwowymi w tworzeniu i stosowaniu prawa, dała wyraz przekonaniu o znaczeniu pewności prawa jako jednej z jego wartości fundamentalnych.

Krajowy Zjazd Adwokatury w pełni docenia znaczenie programu edukacji prawno-państwowej społeczeństwa. Kultura prawna stanowi integralną część dorobku szeroko rozumianej kultury. Jej kształtowanie i pogłębianie ma istotne znaczenie dla poziomu cywilizacyjnego kraju i jakości życia. NRA podejmie działania w celu zapewnienia szerszego udziału adwokatury w realizacji tego programu.

C z ę ś ć II

ZADANIA SAMORZĄDU ZAWODOWEGO — KIERUNKI DZIAŁANIA

(...) Ustalenie i krzewienie zasad etyki zawodowej oraz dbałość o ich przestrzeganie

Zasady etyki i godności zawodu adwokackiego zostały ukształtowane w toku wieloletniej praktyki jako zwyczajowe normy deontologii zawodowej. Normy te zostały uporządkowane i sformułowane w Zbiorze zasad etyki adwokackiej i godności zawodu, stanowiącym istotną część wewnętrznego, korporacyjnego prawa adwokatury. Nie spo-

sób precenii pogłębiania znajomości i przestrzegania reguł tam zawartych dla zapobiegania przewinieniom dyscyplinarnym i zapewnienia właściwego poziomu zawodowego i etycznego adwokatury.

Wszczęte postępowania dyscyplinarne muszą się toczyć szybko i skutecznie, a orzeczenia odpowiadać prawu i godności zawodu. Nie należy tolerować przewlekłości postępowania ani też nieuzasadnionego liberalizmu w orzecznictwie. Należy uczynić z postępowania dyscyplinarnego skuteczny środek ochrony adwokatury przed niegodnymi i szkodliwymi czynami jednostek, a tym samym zerwać z występującymi niekiedy tendencjami do ochrony takich czynów ze szkodą dla adwokatury i dla samej idei właściwie pojętej koleżeńskości.

W związku z inicjatywą adwokatów z Izby warszawskiej, stanowiskiem NRA, życzliwym przyjęciem tego stanowiska przez przedstawiciela Rady Państwa, a także w związku z pismem ministra sprawiedliwości skierowanym do Prezesa NRA w sprawie abolicji dla adwokatów, którzy zostali obwinieni o przekroczenie w różnych procesach granic rzeczowej potrzeby obrony oraz granic wolności słowa z przyczyn natury politycznej — Krajowy Zjazd Adwokatury wyraża przekonanie wobec wszystkich organów dyscyplinarnych, przed którymi sprawy te jeszcze się toczą, o konieczności niezwłocznego umorzenia postępowania na podstawie obowiązujących przepisów prawa. Jednocześnie zaleca się okręgowym radom adwokackim wszczęcie w sprawach tego samego rodzaju, prawomocnie już zakończonych skazaniem dyscyplinarnym, postępowań zmierzających do zatarcia skazania.

Polityka naczelnych organów władzy państwowej zmierzająca do porozumienia społecznego i politycznego, wyrażająca się m.in. w akcie amnestyjnym uchwalonym przez Sejm w dniu 17 lipca 1986 r., nakłada również na wszystkie organy wymiaru sprawiedliwości oraz na organy adwokatury obowiązek realizowania tej linii. Krokiem w pożądanym tutaj kierunku byłoby intensywne kontynuowanie starań Naczelnej Rady Adwokackiej o wcielanie w życie uchwa-

ly NRA z dnia 5 maja 1984 r., precyzującej pojęcie rękopisem przewidzianej w art. 56 prawa o adwokaturze. W tym celu Krajowy Zjazd Adwokatury zaleca Naczelnej Radzie Adwokackiej wystąpienie do ministra sprawiedliwości i Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o uchylenie praktyki badania rękopisem kandydatów na adwokatów i aplikantów adwokackich przez badanie ich działalności politycznej i społecznej, w szczególności przed 17 lipca 1986 r.

C z ę ś ć III POLITYKA KARNA

Adwokatura zainteresowana jest jako grupa społeczna skutecznym zahamowaniem i zwalczaniem patologii społecznej, przejawiającej się w różnych formach.

Samo wzmaganie represyjności systemu prawnego nie zapewnia automatycznie ograniczenia zjawisk patologii społecznej, są one bowiem rezultatem oddziaływania wielu czynników o różnym charakterze, tak materialnym jak i kulturowym.

Różnorodność źródeł patologii społecznej wymaga stosowania różnych form jej zwalczania, uwzględniając specyfikę tych zjawisk.

Nie wydaje się trafne przekonanie o skuteczności — a w konsekwencji — i celowości zaostrzonej represji karnej jako remedium na przejawy patologii społecznej w dłuższej perspektywie czasowej. Surowe kary i powszechne stosowanie tymczasowego aresztowania nie mogą być uznane za podstawowe środki polityki karnej, a w szczególności nie powinny zastępować innych niepenalnych środków i metod oddziaływania społecznego. Represyjna rola prawa może stanowić czynnik ważny, ale nie jedyny w katalogu środków zmierzających do zwalczania patologii społecznej.

Zjazd — z braku warunków — nie mógł w sposób wszechstronny odnieść się do omawianego problemu. Wypada jednak dostrzec, że każde zdecydowane działanie w zakresie polityki społecznej powoduje obok skutków zamierzonych również skutki

nie zamierzone, niejednokrotnie społecznie niepożądane, i że każde orzeczenie karne surowością swoją przewyższające istotną potrzebę w zakresie resocjalizacji skazanego i ochrony porządku prawnego wywołuje w psychice skazanego i jego najbliższych poczucie krzywdy, osłabienie, a nawet zerwanie więzi rodzinnych, co może również wywoływać niepożądane skutki społeczne.

Polityka karna oraz podejmowane działania mające na celu zwalczanie patologii społecznej powinny stanowić istotny przedmiot zainteresowania adwokatury i jej władz samorządowych.

Kierując się tymi założeniami, Krajowy Zjazd Adwokatury zobowiązuje NRA do stałego interesowania się kwestiami polityki karnej i przedstawiania w odniesieniu do niej punktu widzenia adwokatury. Zjazd uważa za rzecz wysoce pożądaną, aby w okresie realnym, możliwie najszybszym — mogło to spowodować:

1) uchylenie lub ograniczenie stosowania tzw. ustaw epizodycznych lub ewentualne zawieszenie ich obowiązywania;

2) przywrócenie (i zarazem poszerzenie) właściwej roli takim rozwojowym instytucjom prawa karnego, jak stosowanie nieizolacyjnych kar i środków zapobiegawczych oraz stosowanie w szerokiej mierze warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności, warunkowego przedterminowego zwolnienia i szerokiego stosowania art. 51 k.k.;

3) zmianę niektórych przepisów prawa karnego, których stosowanie może nasuwać zastrzeżenia, a w szczególności:

a) wprowadzenie obowiązku pouczenia przy pierwszym przesłuchaniu podejrzanego o wszystkich przysługujących mu w procesie uprawnieniach,

b) udzielenie obrońcy prawa do nieskrępowanego widzenia się z podejrzanym po upływie określonych kilku dni od zastosowania aresztu,

c) wykluczenie możliwości skazania w II instancji oskarżonego, który został niewinny w I instancji.

4) indywidualizowanie w najszerszej mierze podstaw orzekania w każdej sprawie w ramach szerokiej swobody uznania sędziego.

W kwestii obowiązywania w polskim prawie karnym kary śmierci Krajowy Zjazd Adwokatury podtrzymuje zajmowane poprzednio przez adwokatyrę stanowisko zmierzające do wyłączenia tej kary z naszego prawa karnego. Świadomość trudności, jakie napotkałoby przeprowadzenie w pełni tego postulatu w chwili obecnej, skłania Zjazd do postawienia postulatu reformy przepisów o orzekaniu kary śmierci w taki sposób, żeby mogła ona być wymierzana tylko w następstwie jednomyślnego zdania wszystkich orzekających sędziów oraz żeby wyłączona była możliwość orzekania kary śmierci po raz pierwszy w drugiej instancji.